

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 8 (iskarna L. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
KAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljnicem na dom za davstvo-Ogrsko in Bosno K 21:60, polletna K 10:80, četrtletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletno K 26:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36:--.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer Inserati: enostopna pettivratica 30 vin., pogojen prostor, poslami in reklame 40 vin. — Inserter sprejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 687.

V Ljubljani, v petek dne 19. septembra 1913.

Leto III.

Politična enakopravnost v deželi.

Za državni zbor je bilo mogoče sprejeti splošno in enako volilno pravico. Ne pravimo, da je bilo zelo lahko. V poznem poletju 1905. je tedanji ministrski predsednik baron Gautsch izjavil z yso slovesnostjo, da ne bo v Avstriji nikdar splošne in enake volilne pravice. Kmalu potem jo je baron Gautsch sam napovedal, februarja 1906. pa jo je že predložil parlamentu. In leta 1907. je bil državni zbor že izvoljen na podlagi novega volilnega zakona, na podlagi splošne in enake volilne pravice.

Dokazovanje, da ima državni zbor najširšo kompetenco izmed vseh zastopstev v Avstriji, je tako nepotrebno kakor dokazovanje, da je dvakrat dve štiri. Gotovo tudi poslanska zbornica ne vživa vseh pravic, ki bi jih morali zahtevati z demokratičnega stališča; ali vsekakor je velika razlika med močjo državnega zbora in ono deželnih zborov ali pa občin. Toda ljudstvo, ki ima v centralnem parlamentu enako volilno in po svojih pravih izvoljenih poslancih lahko sodeluje pri najtežjem in najvažnejšem političnem delu, baje ni zrelo za enako sodelovanje v deželni upravi. Kajti za deželne zbornice velja še vedno volilna pravica po kurijah, ki deli deželane v ljudi različnih razredov in daje enim velikanske privilegije, dočim odreja drugim vse pravice.

Tudi na Kranjskem imamo deželni zbor, sestavljen po razredih. Na prvem mestu stoji takozvano veleposestvo, ki ima deset mandatorov. Vsa ta kurija je nemška. Razuntega imajo Nemci še kočevski mestni mandat, vsega skupaj torej enajst sedežev v deželnem zboru. Ravno toliko poslancev voli četrti razred, ki obsega vse kranjske volilce. Razburilivejšega razreda od tega si ni mogoče misliti. Vsa kranjska dežela, oziroma vse njeno odraslo prebivalstvo je komaj toliko vredno, kolikor približno devetdeset ljudi, ki imajo nekoliko večjo zemljiško posest, ne glede na to, če imajo tudi v glavi toliko kakor v deželni deski.

Ta razdražljiva predprava ni nič drugega, kakor ostanek iz dobe tlačanstva. Fevdalizem, ki se je v državi moral umakniti naskoku kapitalističnega meščanstva, se je rešil v deželne zbornice, ki jih smatra reš le za nekakšno nadaljevanje srednjeveških deželnih stanov, pa izkušna odtod ovirati moderni razvoj družbe. Volilna pravica, ki je zgrajena na takih privilegijih, izreka predkonstitucionalno načelo, da je veleposestnik gospod, ki ima ukazovati, meščani, kmetje in delavci pa so manjvredni elementi, ki so le po krivici dosegli sploh nekaj vpliva. Načelo, po katerem je izdelan deželnozbornski volilni red, je ponižujoče za vse sloje razun veleposestniškega, le da je tudi ponižanje razdeljeno v razrede in stopnjevano po kurijah. Meščanstvo ni toliko vredno kakor veleposestvo, kmetje ne toliko kolikor meščani, delavci pa nič. Kajti takozvana splošna kurija, v kateri smejo delavci oddajati svoje glasovnice, je slepomišljenje s pravico. Glasovati in voliti je razlika. V našem četrtem razredu pa oddajajo

delavci svoje listke, dobro vedoči, da ne morejo priti v poštev, ker glasujejo z njimi vsi, ki so že volili v prvem, drugem ali tretjem razredu, in ker so volilni okrajji tako veliki, da ne more priti delavstvo v nobenem do veljave.

Ali zakaj ne bi mogli deželni zbori imeti one volilne pravice, ki jo ima državni zbor? Zakaj naj bi bilo tisto ljudstvo, ki je dovolj pametno za volitev državnih poslancev, preneumno, da bi volilo deželne?

Vlada pravi, da prihajajo v deželnih zborih drugačni interesi v poštev kakor v državnem. To je argument, ki ga je mogla poroditi le zadrega, ker ni mogoče navesti nobenega pametnega razloga za to nezmiselno razliko. V različnih zastopih se obravnavajo različni predmeti; ali v vsakem morajo biti zastopani interesi celote, v državnem zboru interesi vsega deželnega in v občinah vsega občinskega prebivalstva. Kakor države, tako tudi dežele ne tvorijo posamezni sloji; za zastopstvo po slojih ni torej nobene stvarne podlage. Če pa imajo posamezni sloji, stanovi in razredi različne interese, ni s tem nikakor dokazano, da bi morali biti oni v upravi in pri zakonodajstvu privilegirani, drugi pa zapostavljeni. Kjer so nasprotja, tam so boji. Tudi parlamenti niso klubi sloje in miru; ali boji, ki se vrše v njih, se morajo vjemati z boji prebivalstva; zato morajo javna zastopstva podajati sliko onih skupin, ki jih zastopajo.

Če naj deželni zbor zastopa deželo, tedaj mora biti v njem resnična slika te dežele. Če pa zastopa pečico veleposestnikov toliko ljudi, kolikor jih voli vse prebivalstvo skupaj, tedaj to ni slika, ampak skrajno skremžena karikatura. Prava podoba razmer je le tedaj mogoča, ako volijo vsi enako.

Izgovor, da bi ob splošni in enaki volilni pravici izgubila vsaka manjšina, je brez veljave. Tudi če bi se to zgodilo, bi bila krivica gotovo mnogo manjša, kakor sedaj, ko je ogromna večina zapostavljena zaradi predpravil najmanjše manjšine. Toda napaka, ki bi mogla nastati na škodo manjšinam, se lahko popravi, če se s splošno in enako volilno pravico združi proporcijni sistem, s katerim se resnično razmerje med prebivalstvom takorekoč fotografira. Manjšina tedaj seveda ne more stopiti na videz po njeni velikosti, toliko jo doseže, po njeni velikosti, toliko jo doseže.

To je najpopolnejše interesno zastopstvo, ki si ga je misliti. Kar pa sedaj tako imenujejo, ni nič drugega kakor predpostavljane interesov bogatih pred interese revnejših, interesov lenuhov pred interese delajnih množic.

Sedanji volilni red se lahko obrača, kakor se hoče; krivice je od vsake strani in za vedno prebivalstva ponižujoč. Ljudstvo, ki se zaveda svojih interesov in svoje vrednosti in ki ima kaj ponosa v sebi, se ne more zadovoljiti z njim. Boj proti razredni volilni pravici ne more utihniti, dokler ne pade ta trdnjava krivice in dokler ne doseže ljudstvo politične enakopravnosti tudi v deželi.

Čigav je Lajh?

(Dalje.)

Ko sem dobil obvestilo, sem se takoj pehjal v Ljubljano, da bi se osebnostno govoril z deželnim glavarjem, pa se mi je zatajil.

Istočasno sta bila od deželnega odbora o tem obveščena tudi oba odbora »Glasov«.

Na podlagi molega pisma od 3. januarja 1913 uvedel je preiskavo deželni glavar, tisti dr. Šusteršič, ki me je prvi pregovoril, nis prodam svoje koncesije deželi, ki te z dr. Krisperjem vodil za kulisami vso tozadevno akcijo in dobro vedel, kako da se je kupčija vršila. Sedaj je pa na podlagi te preiskave imel za umestno me obvestiti, da je ta zadeva definitivno končana. Ko mi je prejšnji mesec uradno dopisoval in tako dvomne odloke dal, da sem bil jaz prepričan, da bo končno le kupčijo pravočasno z menoj uredil.

Značilno pri teh odlokih deželnega odbora je posebno to, ker imata dva zadnja enako tekočo številko 1195, in sicer odlok od 25. januarja 1913 in od 31. januarja 1913. Brez posebnega vzroka se to gotovo ni zgodilo. Mogoče hočejo en odlok zatajiti ali pa zadnji ni bil izdan uradno. Zakaj se je tako dopisovalo, bo že dognala preiskava.

Zadnje dni pred prodajo molega posestva sem se odpejal na Dunaj. Poslal sem z Dunaja pozicijsko tožbo proti »Glasov«. Upal sem, da na ta način rešim svoje premoženje, zlasti ker mi je rekel moj zastopnik na Dunaju, da se taki tožbi navadno ugodi. Pri poljedelskem ministru sem pa prosil za podaljšanje koncesije na »Jami«, opozoril na to, kaj se bo zgodilo z mojim premoženjem in predložil izjavo molega nadljudnarja. Dotična vloga se glasi:

Hohes k. k. Ackerbauministerium!

Zu meiner dringenden Eingabe vom 3. Februar 1913, in welcher ich um Rettung aus meinem entsetzlichen Verderben gebeten habe, in welches ich durch das Vorgehen des kranjischen Landesauschusses gestürzt wurde, bringe ich dem hohen Ministerium zur Information die

Mitteilung, was ich schon in meiner Eingabe vom 9. März 1911 an das hohe Ministerium mitgeteilt habe, daß mein Nachbar, der Lederfabrikant Karl Pollak, ein Cousin und bester Freund des Herrn Landeshauptmannes Dr. Šusteršič, meine Mühle Lajh bei der Versteigerung meines Besitzes um billiges Geld in die Hände bekommen will. Das ist dadurch bestätigt worden, daß am 31. Jänner 1913 der Sohn des Karl Pollak, Jean Pollak, mit seinem Werkführer auf meinen Hof kam und dort in Anwesenheit meines Obermüllers Philipp Ziegler ausdrücklich sagte, daß er bei der Versteigerung meine Mühle kaufen wird.

Ich bedaure, daß ich durch das mich ganz vernichtende Vorgehen des Landesauschusses gedrängt bin, solche traurige Tatsachen anzuführen, damit sich das hohe Ministerium ein richtiges Bild über die Zustände machen kann.

Ich bitte nochmals um sofortigen Bescheid, weil ich durch die Oppositionsklage die Versteigerung meines Besitzes nur für einige Tage hinausgeschoben kann.

Wien, den 6. Februar 1913.

Aussage meines Obermüllers Philipp Ziegler:

Gestern, den 31. Jänner 1913, kam Jean Pollak, Sohn des Lederfabrikanten Karl Pollak, unseren Nachbarn, mit seinem Werkführer Omers zu unserer Mühle. Er spazierte im Hof herum und besichtigte unter einem auch die Sägemühle. Auf meine Anfrage, was er wünsche, erwiderte er: Ich bin gekommen, um Ihre Mühle zu besichtigen, da wir die Mühle der Wasserkraft wegen kaufen wollen. Weiters fragte er mich, ob mehrere Reflektanten da sind. Ich erwiderte: Ich weiß für niemanden, nur wenn sie zum Verkaufe kommt, wird sie wahrscheinlich Majdič kaufen. Darauf er: Wir sind mit Majdič schon besprochen, daß er sie nicht kaufen wird. Darauf machte er allerlei Pläne, wie er die Mühle niederreißen und das

Wasser zu seiner Fabrik leiten wird. Mit den Worten »alles andere werden wir schon sehen«, ist er fort.

Dieses Gespräch wurde in deutscher Sprache geführt in hafter für die Richtigkeit desselben mit meiner Unterschrift:

Philipp Ziegler

Obermüller beim Herrn Thomas Pavšlar.

Na povratku sem izvedel iz časopisov, da je sodišče moje opozicijsko tožbo zavrnilo. Ko sem prišel domov, je bilo že vse moje posestvo razun Lajha prodano.

Hišo na trgu je kupil Jean Pollak. Prepričan sem bil, da Pollak spekulira na Lajh, da se mu pa dopade tudi moja hiša na trgu, tega pa nisem vedel. Dražba Lajha bi se bila imela že vršiti prvi dan, ker pa ni bilo drugega kupca, kot edini Jean Pollak, se je ista odgodila na drugi dan, ker se je za drugi dan, kakor je zatrjeval dr. Oblak, zgledalo več tujih kupcev.

Dne 7. februarja 1913 se je imela vršiti dražba Lajha, t. i. moje posestvo z mlinom. Ta dražba je bila pa tako zanimiva, da zasluži, da jo nekoliko opišem.

Najprvo so se vsi zbrali pri sodišču. Preden so odšli v Lajh in so bili še na hodniku pri sodnji, je prišel dr. Dermastja k moji sestri in jo vprašal, če bo tudi ona mlin dražila, nakar je vpraša: da.

Ali ste s Pollakom že kaj govorili?

Se ne! Gospod doktor, prosite Vi Pollaka, da ne bo dražil.

Deželni zbor kranjski

Je sklican in prične zborovati te dni. Deželni odbor bo dal račun o svojem delu in dati bi ga moral tudi o vsem tem, kar se mu očita in pa o tem, kar bi bil moral storiti, pa ni storil. Socialno demokratična stranka v Ljubljani in za okolico sklicuje na

ponedeljek ob 8. zvečer v salonu pri Levu na Marije Terezije cesti

javen shod

na katerem bo poročal o razmerah v deželi in o naših zahtevah sodrug Etbih Kristan.

Delavke in delavci, udeležite se shoda in agitirajte zanj povsod med znanci in tujci!

Odbor.

Dnevne beležke.

— Za »Svoboda«. Samo še dva dneva sta do ustanovnega občnega zbora naše nove izobraževalne organizacije »Svoboda«. Sodrugji in sodružice! Organizirajte se dva dneva za čvrsto agitacijo, da bo v nedeljo imela »Svoboda« že častno število novih članov. Priliko za agitacijo je dovolj. V tovarni, v delavnici, v družbi lahko mnogo storimo za to, da pokažemo sodrugom važnost izobraževalne organizacije. Čim močnejša bo nova organizacija, tem več pride bo imelo od nje delavstvo. Na ustanovni občni zbor, ki bo v nedeljo 21. septembra ob pol desetih dopoldne v restavraciji »Internationale«, naj pride vsak sodrug in vsaka sodružica iz Ljubljane in okolice, ki ni zadržan in na tako pokaže, da zna prav ceniti pomen nove organizacije.

— Vojaški manevri so za vsakovrstne patriote špekakli, ki jim nadomeščajo razne tingl-tangle, resno gledališče pa tako prekašajo, da o kakšnih primerih še govora ni. Človek, ki nima nobenega pametnega opravka, si res ob taki priliki lahko napase oči in semtertja si celo živce prijetno razdraži. Saj ni od muh, če začno grmeti cele baterijske divizije, če praskačejo strojne puške, če se vijejo nepregledne vrste infanterije, raztresene v »Plänkeltette« kakor ogromne kače po polju, ali pa če jaha cel kavalerijski polk atako, da se trese zemlja. Pa kakšne pestre slike kažejo generali s svojimi adjutanti in ordonančnimi častniki! Pa dame v ekvipažah in avtomobilih, ki gledajo vojaško vajo kakor konisko dirko! In v meščanske časopise prihajajo potem opisi, da se zdi človeku, kakor da je že predpust in da čita poročila o elegantnih plesih in pikantnih maskaradah. Drugačne občutke pa imajo oni, ki sodelujejo pri teh predstavah aktivno. Če zapustimo bleščeči svet viškosti in ekscelenc, se nam prikažejo slike, ob katerih mine najpatriotičnejšega patriota lahko navdušenost, če ima poleg patriotizma le malo srca. Letošnji veliki manevri pod vodstvom prestolonaslednika se vrše na južnem Češkem, in veliki listi prinašajo o njih neskončna poročila, ki se čitajo tako, kakor da so jih pisali vojni korespondenti in popravljali poročevalci zabavišč. Veliko zanimivejše je pa vendar to, kar se večinoma ne najde v teh poročilih. Z dvema sličicama naj to pokažemo. Pri Benešovu se je prevrnil voz pehotnega polka št. 94. Pri tem si je nek infanterist zlomil nogo, drugemu pa se je izpahnila roka. Prvega so pač takoj obvezali; drugi pa je moral peš odkorakati v Benešov. Ko se je tam oglasil pri polkovnem zdravniku, mu je ta dejal, da danes nič ne dela, ker je nedelja. Za silo ga je obvezalo nekoliko usmiljenih ljudi, in potem se je moral z železnico odpeljati v Li-

Sel je k Pollaku in se kmalu vrnil rekoč: Koliko mu pa daste, da ne bo dražil?

Ali se zadovolji s tisočem?

V to se pa ne bo podal!

No, mu pa dam dva tisoč.

Takoj je odšel k Pollaku in prišel hitro nazaj.

Zadovoljen je za dva tisoč, samo če mu jih takoj daste.

Pri sebi jih nimam, hranilno knjižico pa imam.

Stegnij le roko rekoč: Dajte mi knjižico, da grem kar jaz po denar. — Ona je denarnico zaprla in rekla: Takoj jih ne dam, ampak če mlin meni ostane, jih gotovo dobite.

Nato pa ni nič odgovoril in je odšel.

Odšli so vsi na lice mesta. Tam so se dražile posamezne parcele. Zdražiteli so bili: moja sestra Marija Pavšlar, Anton Majdič, Jean Pollak, sin Karol Pollaka, dr. Dermastja, zaupnik deželnega glavarja, Fran Heinrihar in Rudolf Kokalj.

Kdor pozna kranjske razmere, ve, da smo bili razen moje sestre vsi lepo po domače med seboj. Dražba se je vršila v mlinski hiši, v kuhinji, tam je bila komisija in moja sestra, vsi drugi so se gnetli v sosedni sobi. Ko so videli, da bo moja sestra dražila, sta Anton Majdič in Heinrihar odstopila od dražbe in potem bila samo za število.

Tako sta ostala zdražitelja moja sestra in Rudolf Kokalj. Kadar je bilo treba obljubiti večjo svoto, je Kokalj pomolil glavo iz sosedne sobe, kjer so bili vsi zbrani in povedal ceno. (Dalje prih.)

berec. V Pragi pa mu je roka že tako otekla, da so mu mogli le po sili sleči bluzo. Zdej leži v Libercu v bolnici. — Rezervni korporal Wollmann 11. stotnje 94. pešpoka je v Turnovi, ko je nastopil službo, takoj javil, da je bolan na srcu. Kljub temu je moral na manevre. Ker so napor presegali njegove moči, je še enkrat javil, da je bolan. Ali pri viziti so dognali, da je zdrav in dobil je tri dni zopora. Ko je prestal kazen, je moral zopet v službo. Na maršu se je ta »slepar« zgrudil in je bil mrtev. — To je druga plat krasnih manevrov.

— Revolver in kapitalisti. V mičiganskem bakrenem okrožju traja že dlje časa stavka. Med stavkajočimi je tudi mnogo slovenskih delavcev. Neizmerno bogati posestniki rudnikov so najeli dvomilijevne elemente, ki naj z revolverji pomagajo kapitalistom do zmage. Ameriško bratsko »Glasilo« poroča o tej čedni tovarišiji: Ko so stavkajoči rudarji slovesno praznovali delavski praznik, so najemniki baronov bakra napadli ženske in otroke. Nek najemnik, ki je izkazoval svojo srčnost s tem, da je neprenehoma streljal na ženske in otroke, je zadel smrtno 15letno Margareto Fazekas. To podlo dejanje je navaden umor, kar so izrekli tudi stavkajoči rudarji popoldne istega dne na ogromnem protestnem shodu. Čedno in lepo sodrgo so najeli baroni bakra v Michiganu, da varuje njih interese. Najbolj sirovi in neotesani ruski kazak bi se sramoval streljati na žene in otroke. V Ameriki je seveda drugače. Pristnih kazakov nimamo, pošten človek se kapitalistom tudi ne prodaja za najemnika, zato kapitalisti nalamejo najnižjo sodrgo, izmeček človeštva, da varuje njih interese. Navadno so to ljudje, ki so polovico svojega življenja presedelj zaradi raznih zločinov v ječi in ki čakajo na ugodno priliko, da zadoste svojemu zverinskemu nagonu. Med njimi so ubijalci, cestni roparji, tatovi, sploh zločinci vseh vrst, ki nosijo samokres ohlapno v žepu, da se tem laglje napijejo človeške krvi. Najprimernejše ime za te vrste ljudi je s človeško kožo prevlečena zver. Take zveri pa ob času štrajka v imenu zakona in reda spuščajo na mirne in poštene stavkajoče delavce, njih žene in deco!

— Tudi nad »Ljudsko posojilnico« se je spravila Kamila Theimerjeva z obdolžitvami, ki ne kriče nič manj po jasnosti kakor vse, kar je doslej očitala deželni upravi, ne da bi bila za to dobila ona ali pa javnost odgovor. Kako mislijo deželni kristjani obracunati s Theimerjevo, nas nazadnje malo briga. Ali če prihajalo take obdolžitve, kakršne ona sproža, v javnost, tedaj ima vse prebivalstvo pravico, da zve, kaj je na stvari. Tudi z njenimi zadnjimi očitani je tako. Tu nič ne pomagajo zaupnice in izjave brez dokazov, ampak treba je popolne jasnosti. Posameznik ima pravico, da prezre žalitve, kj se tičejo zgolj njegove osebe; javne institucije nimajo te pravice, ker ne služijo le same sebi. Odločno se mora torej zahtevati, da se predlože javnosti z vsemi potrebnimi dokazi podprta pojasnila, kajti če se to ne bi zgodilo, bi imela Theimerjeva pravico, da rabi besedo »Panama na Kranjskem«. Kamila Theimerjeva piše: Kakor Pavšlarjeva afera, smrde tudi razmere v »Ljudski posojilnici« naravnost do neba in jih je treba enkrat javno pribiti. Tako je na primer »Ljudska posojilnica« vplačala v fond za pokritje 100.000 K, za ostalih 19 milijonov 900.000 kron vloženeza kapitala pa zadostuje najbrže božji blagoslov kot pokritje, v kolikor ta denar še ni bil predmet notranjega posojila. »Ljudska posojilnica« dela po statutih popolnoma nedopustne bančne kupčije in vrši pod egido deželnega glavarja in voditelja čisto agrarne stranke ter pod vodstvom g. kanonika Šiške razkosante posestev v velikem štilu. Prečastiti gospod ima sploh za duhovnega dostojanstvenika zelo

ravzvit trgovski čuč. Tako je med drugim fabrikant parketov in vozov in v svojem pičlem prostem času, kadar nima posla z dovoljevanjem popolnoma ali delno nepokritih posolil v »Ljudski posojilnici«, je poleg tega še odprti družabnik firme Zajc & Horn za proizvajanje umetnih kamnov in družabnik famozne tovarne za čevlje Kozina & Comp. Ta popolnoma in delno nepokrita posojila »Ljudske posojilnice« tvorijo poglavje za sebe, čigar podrobni studij bi morda pripočela nekemu splošno ne zelo priljubljenemu državnemu funkcionarju. Na čelu teh nepokritih posolil se nahaja posojilo Nj. škofijske milosti g. knezoškofu ljubljanskemu, dr. Anton Bonaventuri Jegliču z 900.000 K, za katero do sedaj prav gotovo niso bile plačane niti obresti, potem sledi posojilo ca 1 in pol milijona kron — popačeni svet pravi celo 2 milijonov kron — tovarnarju za usnje in bratranču g. dr. Sustešiču Karlu Pollaku, ki med brati ni toliko vredno, marveč k večjemu dve tretjini te vsote. Sledi posojilo tvrdki Zabred s 700.000 K, tvrdka pa je cenjena na približno 300.000 K. Sledi nadalje večje le delno pokrito posojilo Mengeški pivovarni in tako naprej z gracijjo. — Da je marsikaj gnilega v državi Danski, dokazuje če nič drugega, že edino to dejstvo, da so se razne posojilnice v drugih mestih protivile zvezi z ljubljansko »Ljudsko posojilnico« in da dvigajo duhovniki sami kot prvi svoje vloge iz te posojilnice, ter zapuščajo posojilnico kakor podgane potaplajočo ladjo. Vest, ki pa še ni potrjena, ve celo pripovedovati, da je deželni glavar in bivši predsednik »Ljudske posojilnice« prodal svoj delež in da sploh ni več član.

Pristanost ljubljanske državne policije. Iz Šiške nam piše sodrug: Predčerašnjem sem šel po drevedu, ki vodi od ljubljanskega »Pratra« proti Šiški. Po tem drevedu ne sme nihče jahati in ne voziti. To se pravi, do predčerašnjem sem mislil, da so policijske odredbe glede prepovedi za vse enake, na lastne oči sem se pa prepričal, da ljubljanski stražniki poznajo tudi izleme. Pred menoj je jahal prav po tem drevedu, kjer je prepovedano jahati in voziti, oficir, zdí se mi, da je bil stotnik, na ponju. Veselil sem se že, kako bo stražnik »herštelal« oficirja, zakaj bil sem tako naiven, da sem mislil, da veljajo tudi za oficirje prepovedi. Ali kaj še! Stražnik je moško korakal mimo oficirja, ni ga opomnil, da je tukaj prepovedano jahati. Najprej sem mislil, da je stražnik močno kratkoviden in da za to ne izpolnjuje svoje dolžnosti. Ko pa je oficirjev poni tik pred stražnikom odložil svoje blagodiše »fige«, da je še mene zbudilo v nos, čeprav sem bil precej oddaljen, sem bil prepričan, da stražnik noče videti oficirja na konju. Pred časom sem bil pa pričar druga prizora. Prav po tem drevedu je peljal fantič cizo in stražnik je takoj pritekel, izvlekel svojo knjižico in zapisal fantiča, ki najbrže ni vedel, da se je pregrešil. Policijsko ravnanje vendar pouči stražnike, da imamo na Avstrijskem zakonu, ki pravi, da so pred zakonom vsi državljani enakovredni.

Kako uraduje ljubljanska državna policija. Sodrug iz Trsta nam piše: 24. avgusta sem se obrnil s pismeno prošnjo na ljubljansko državno policijo, da mi pošlje izpričevalo o vedenju. Čez dva dni mi je odgovorilo ravnanje državne policije, da naj pošlem k prošnji en kolek za 1 K, en kolek za 30 vinarjev, domovinski in krstni list, 3. septembra sem odposlal delavsko knjižico, krstni list, ki je veljal 5 K in koleka. Sele 16. septembra sem dobil izpričevalo in bi ga gotovo še ne bil dobil, če ne bi bil v času od 3. do 16. septembra dvakrat zani prošil. Ko vendar dobim 16. septembra pismo z izpričevalom, sem se nimalo začudil, kako da postopa ljubljanska državna policija s tujo lastnino. Krstni list je bil pretrgan na dva dela, in sicer tako, da le na vsakem koncu manjkalo nekaj, in sicer je bil odtrgan prav oni kos, na katerem je označen datum rojstva. Krstni list, ki sem ga bil vposlal, je bil cel. Ali mislijo pri ljubljanski državni policiji, da pobira delavec petkronske tolarje po tleh? Preden zaslužim 5 K, moram trdo delati dva dni, Raztrgani krstni list sem seveda takoj vrnil »vestni« ljubljanski državni policiji z zahtevo, da mi preskrbe drugega. Ni bilo dovolj, da so 13 dni pridržali mojo delavsko knjižico in vsled tega tudi nisem mogel nastopiti dela in sem bil ves čas brez zaslužka, ampak raztrgalo mi še tako važen dokument kot je

krstni list. All morda misli policijsko ravnanje, da sme z delavci pometati? Prepričano naj bo, da ne bom prej miroval, dokler ne dobim povrnjeno škodo.

Sodrug Ivan Cankar je danes zjutraj prestal svojo sedemdnevno kazeno v zaporu ljubljanskega deželnega sodišča. Poznati mu ni, če se je kaj poboljšal.

Sp. Šiška, Vse sodružice, ki so sodelovale na avgustovi vrtni veselici šišenske lokalne organizacije, prosimo, da se zanesljivo udeležite sestanka, ki se vrši v soboto, dne 20. t. m., ob 8. zvečer v društvenih prostorih lokalne organizacije, Kolodvorska cesta 56/1 (zraven pisarne kons. družstva). Dnevni red zelo važen.

Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske. V času od 7. do 13. t. m. se je rodilo 24 otrok, en otrok je bil mrtvoroden, umrlo pa je 23 oseb, med njimi 12 domačinov. Umrli pa so za otročico 1, za jetiko 1, vsled mrtvouda 1, vsled nezgode 2 in vsled samomora 1 oseba. V zavodih je umrlo 13 oseb. Za infekcijskimi boleznimi so oboleti: za otročico 1, za egiptovsko očesno boleznijo 4, vsi tujci, ki se nahajajo v deželni bolnišnici in za vratiko 1 oseba, ki so jo pripeljali z dežele v deželno bolnišnico.

Umrli so v Ljubliani: Marija Sedlar, mizarjeva hči, 16 mesecev. — Roland Siegl, sin poštega oficianta, pol leta. — Jernej Brodnik, delavec-hiralec, 77 let.

Gledališko društvo na Jesenicah otvorilo prihodnje sezono v nedeljo 21. t. m. ob pol 8. zvečer v dvorani pri »Jelenju« na Savi. Uprizori se »Angelo, tiran padovanski«, drama v treh dejanjih. (Štiri slike.)

Pretep med brati. V sredo zvečer je prišel vinjen domu Lovrenc Semrajc, posestnikov sin iz Sneiderjev št. 4 in se začel pripraviti s svojim bratom Francetom. Med prepriami je sunil bata dvakrat z nožem v levo stran in ga tako težko poškodoval, da so ga morali peljati v deželno bolnišnico.

Velik požar v Kočevju. V torek ponoči je razsajala huda nevihta po Dolenjskem. V Kočevju je strela udarila v neko hišo, ki je bila takoj v plamenu. Ogenj se je vsled hude sane hitro razširil, da je v teku ene ure pogorelo devet gospodarskih objektov. Razen ene krave so vso živino rešili.

Benečanske sanje. ta pretresljiva življenska slika je polna krasnih sceniger in vesele vsebine. Lepe so tudi veselogeje tega sporeda, ki zbujajo mnogo smeha. V torek »Izgubljeni sin«, drama v štirih delih, in »Maks, neprijatelj mačk«, velekomično.

Idrija.
Shod članov podružnice »Unije« se vrši v nedeljo dne 21. t. m. ob 9. dopoldne v društvenih prostorih v hiši občnega konsumnega društva. Vsak član dobi še posebno vabilo za shod. Kdor bi ne dobil vabila, naj vseeno pride. Shod bo važen.

Javen posvetovalni shod za člana »Občnega konsumnega društva« se vrši v soboto dne 20. septembra ob 9. zvečer v prostorih združenih organizacij v hiši »Občnega konsumnega društva« v Idriji. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo o razvoju zadržne organizacije od 1. januarja do 31. avgusta t. l. 2. Priložbe in navodi. Člani in članice prosimo, da se udeležijo shoda v obilnem številu.

Idrijsko županstvo prosí tem potom vse one cenj. hišne posestnike, ki imajo morda kako stanovanje v svoji hiši prazno, da pri županstvu naznanijo, kakšno je še neoddano stanovanje in koliko se cení letno ali mesečno. Za vsako tako naznanilo bo županstvo cenj. posestnikom zelo hvaležno, ker potrebuje zelo štati-stiko, ki pa ne bo nobenemu lastniku nič škodovala.

Posnetanja vredno. Sodružica Ivanka Štremfeltnova je o priliki nedeljske veselice nabrala za milijonski sklad »Zarje« 274 vin. iz lastne iniciative. Iskrena hvala!

Dva samomora v enem tednu. V soboto 13. t. m. so našli obešeno doma v jedlini shrambi 70letno Ivano Ipavec. Bila je že prej nekaj zmedena. V ponedeljek 15. t. m. pa se je obesil vpokojeni rudar Franc Kanduč. Stori je dejanje baje v pijanosti. Svoj čas je bil Kanduč priden klerikalen agitator in dopisnik »Naše moči«. Ko je pokojni naš sodrug Poženel Anton pred nekaj meseci v zmedenosti zašel v vodo in utonil,

je trdil klerikalec Slnkovec, da se je zato zmedel, ker ni hodil več v cerkev. Utonil pa da je zato, ker je bil vero izgubil. Potemtakem se tudi v klerikalni družbi lahko izgubi vero, da se človek obesi, kajti Kanduč je bil zelo vesten pristaž klerikalne stranke.

Leopold uspeh nedeljske veselice. Veselica, ki jo je priredila podružnica »Unije« v nedeljo je lepo uspeła. Pivara »Črna orla« je bila do zadnjega kotička nallučeno polna. Za prijetno zabavo so posebno skrbeli naši vrli tamburaši, ki so svirali krasne koncerte in plesne komade. Igrajo izbornu. Tudi naši igralci so nas zabavali z burko »Gorje mu, ki pride dijakom v roke.« Posebno je spravil občinstvo v smeh sodrug Jur z vloge kralja; ima res veliko igralske sposobnosti. Tudi ostali igralci so svoje vloge lepo izvedli. Upamo pa, da bodo svoje sposobnosti pokazali drugič pri bolj resnih igrah. Za sedaj vsi čast vsem, ki so sodelovali pri veselici, zlati še sodružicam, ki so bile tudi v svojih poslih zelo pridne.

Veliko je dosegla katoliška delavska družba v Idriji za rudarje na polju izobrazbe in materialnega izboljšanja, trdi »Slovenec« od zadnje sobote. Bo že res, saj trdi »Slovenski Narod«, da imajo v vrstah te družbe celo mistifikatorje, ki »sarbajo« razna uredništva z dopisi in inserati, ki blatijo napredne ljudi. Druge izobrazbe med to družbo doslej še nismo opazili. Še manj pa kakšen gmotni napredek za rudarje.

Novo javno perišče zida mestna občina ob Nikavi poleg hiše soproge pokojnega sodruge Kogejca. Perišče bo modernu urejeno, za vsako perico bo poseben prostor, da bo imela snažno vodo. Voda bo izpeljana od eraričnega vodnjaka iz šolskega trga v perišče. Dolgo časa so razne oblasti delo zavlačevale, sedaj bo vendar enkrat vsaj za nekaj peric preskrbljeno. Sicer se pa je letos več manjših perišč napravilo. Eno prav čedno v Grapi, drugo manjše za sv. Trojico in tako se bo počasi preskrbelo še marsikje, da se omeji pranje v nesnažni Nikavi in pri vodnjakih. Razna druga, od države zahtevana dela morajo letos izostati in sicer po zaslugi deželnega odbora. Kolikor le mogoče, bo občina izvršila ta dela, ki so nujno potrebna prihodnje leto. Seveda je to odvisno od tega, če ne bodo klerikalci in erar po svoji stari navadi vedno rekurali, in če bo pravačen rešen pravačasno in ne šele v jeseni kot letos in če ne bodo deželni kristjani črtali iz njega polovico potrebnih izdatkov. Še za čudeže se rabi denar, pa bi ne bil potreben za zanemarjene ceste, kanale, perišča in podobne reči?

Poziv.

Bliža se jesenski čas, ki je mnogo bolj pripraven za agitacijo, za tisk in za organizacijo nego poletni meseci. Posebno važno se nam zdi, da zastavimo organizacije vso silo v ta namen, da razširimo delavski tisk, dnevnik »Zarjo« in socialistične brošurice. V prvi vrsti nam je treba skrbeti za dnevnik, ki bi lahko imel mnogo več naročnikov nego jih ima, če bi ga dovolj razširjale in agitirale zani organizacije in sodrugi, ki jim mora biti na tem, da se »Zarja« razširi povsod med delavstvom.

Da se agitacija za »Zarjo« pospeši, pozivljemo vse politične organizacije, da osnujejo po vseh krajih posebne odseke, ki bodo poskrbeli za agitacijo za »Zarjo«.

Dolžnost deželnih organizacij je pa, da pospešijo to akcijo tako, da se ti odseki izvolijo že v bodočem tednu in takoj prično z delom. Vse izvoljene odseke naj organizacije same ali pa deželne organizacije naznanijo takoj izvrševalnemu odboru jugoslovanske soc. demokratične stranke v Ljubliani na naslov tajnika Iv. Mlinar, Ljubljana, Francišanska ulica 6.

To delo je potrebno in nihče se mu ne sme odtegovati, komur je mar, zdrav razvoj naše stranke.

Izvrševalni odbor.

Stajersko.

Veliko pevsko veselico priredi »Rudarski pevski zbor Hrastnik« v nedeljo dne 21. t. m. v dvorani konsumnega društva. Spored: 1. J. B. Blobner: Delavski pozdrav, 2. E. Adamič: »Francica«, romanca v narodnem duhu. 3. *** »Pri

meni bod . . . z bariton-solo, 4. V. Strahu-ljak: »Noč je tiha noč«, z bariton-solo, 5. Krčmar pri zvitem rogu, burka, 6. Mutasti muzikant, 7. Srečolov. Po dovršenem sporedu prosta zabava in ples. — Svira domači šramelj. — Začetek veselice ob pol 4. dopoldne. Vstopnina: Sedeži I. in II. vrste za osebo 80 v. Ostali sedeži in stojišča 40 vinarjev za osebo. Ker je čisti prebitek namenjen za novi oder, se preplačila hvaležno sprejemajo. K mnogobrojni udeležbi vabi vljudno odbor. Rudarji iz Zagorja in Trboveli, udeležite se te socialistične prireditve.

Koroško.

Zločin ali nesreča? Pred kratkim so našli na nekem vrtu v Šmartnem pri Celovcu obstreljenega letoviščarja realca Ernesta Fischera iz Gradca. Prvotno so govorili, da je Fischera nek neznanec napadel. Preiskava pa je pokazala, da ta trditve ni zasneljava in da je mogoče, da se je Fischer vsled neprevidnega ravnanja z orožjem sam obstrelil.

Celovška porota. Porotno zasedanje pri deželnem sodišču v Celovcu se je otvorilo v ponedeljek z zanimivo obravnavo proti roparskemu napadalcu Jakobu Popotniku, ki je napadel in oropal svojega tovariša Franca Petriča. O tem ropu smo svoječasnno že poročali. Popotnik je našel svojega nekdanjega znanca Petriča v neki gostilni v Beljaku. Petrič, ki se je vračal iz Amerike in je bil že precej pijan, je izdal svojemu sopivcu, da ima pri sebi precej denarja. Imel je v žepu in suknji hranilno knjižico za 7151 kron in delavsko knjižico, v kateri je bilo za 5580 kron bankovcev. Popotnik je svojega bogatega tovariša vodil do gostilne do gostilne in ga je končno v gostilni pri Krapfenbacherju hotel okraštiti. Prerezal mu je žep in hotel potegniti iz njega delavsko knjižico. Toda Petrič se je zbudil in preprečil tatvino. Vzel je denar iz knjižice in ga shranil v hlačni žep. Ozmerjal je svojega tovariša, kljub temu pa je pil z njim naprej. Ko sta se ločila, je bil Petrič tako pijan, da ni znal iti domov in Popotnik mu je pokazal napačno pot. Pustil je tovariša, sam pa je napravil ovinek, dohitel Petriča in ga napadel. Hotel ga je vreči v Dravo, toda to se mu ni posrečilo. Pač pa je vzel Petriču hranilno knjižico in ves denar. Drugi dan po ropu so našli pri nje hranilno knjižico in 5000 kron denarja. Popotnik se zagovarja s popolno pijanostjo in se ne spominja ničesar. Sodišče je stavilo porotnikom tri glavna vprašanja, katere so porotniki soglasno potrdili. Popotnik je bil nato obsojen na osem let težke ječe.

Ponesrečen delavec. Pri Podklošču so našli v hlevu posestnika Galeta težko ranjenega delavca Andreja Šibeca, ki je delal pri gradbi telefonske zveze Trbiž-Bellak. Mož je bil še pri zavesti in je izpovedal, da je padel in da rana ni tako nevarna. Bil je poškodovan na čelu nad levim očesom. Po ti izpovedi se je mož onesvestil in je kmalo nato umrl.

Požar v Kočah. V ponedeljek ponoči, in sicer okoli polnoči, je izbruhnil požar v Kočah. Ogenj je nastal na gospodarskem poslopju posestnika in čevljarja Jakoba Tasotija. Pogorela je njegova hiša kakor tudi posestvo njegovega soseda Ivana Puca. Bila je velika nevarnost, da pogori vsa vas. Razne požarne brambe, domačini in okoličani so dosegli, da se je ogenj omejit na omenjeni posesti. Škoda je velika; kakor je nastal ogenj, še ni znano. Sumijo, da je bil podtakljen. Zadnji požar v Kočah je bil leta 1893. Takrat je pogorelo več kot polovica vasi.

Istra.

Očeta sta umorila. Pred štirimi dnevi so našli na železniškem tiru pri Miljah povoženo, popolnoma razmesarjeno truplo, 83letnega starčka Ivana Brajničja. Prvotno so mislili, da se je mož ponesrečil. Čudno pa se je zdelo nekaterim, da bi šel starček tako daleč od doma, kar ni bila njegova navada. Začeli so stvar natančno preiskavati in preiskava je dognala, da je bil mož umorjen, truplo pa je zločinec zavlekel na železniški tir. Kot morilca so zaprli njegova sinova, ki sta izvršila, kot trdi ovadba, umor zaradi očetove dedščine. Sinova odločno zanikavata krivdo in trdita, da je bil oče pijan, ko se je vračal domu, in da je v pijanosti in vsled teme zašel s pota na železniško progo.

LVIII.

In je nadaljeval. Defal je, da bo tudi govoril v prisposodobah, kakor se je tu že govorilo. Toliko svobode se mu mora dovoliti. Tudi on ve, kako se je tu gimljivo pravilo, da se je na Češkem razvil idilično naboženstvo; ravnotako pa ve, v kaj se je izprevržlo polagoma to naboženstvo. »Iz teh duhovnikov, ki bi bili morali puhati ljuliko, delati po poljih, so se razvile posebne kaste, službe samo oltarju in skrbeč za njegovo okrašenje. Nestrešno so molili, prepievali himne, plakali, klanjali se — pletli in seljali pa niso. Da, tako je bilo. In ljudstvo jim je prinašalo darila, celo mala deca je nosila darove in s temi darovi je bil oltar okrašen. Kmalu se je prikazal pred njegovimi stopnicami cel gozd zastav in ob straneh so zatakali mnogo prečudnih tablic z imeni mrličev. Tudi mnogo prečudnih relikvij so razobesili okrog in okrog, in ljudstvo jih je prihajalo poljubljati. Nastalo je pokopališče, in povečale so se slavnosti na čast mrtvim. Pred tablicami pokopnikov so klečali duhovniki s spetimi rokami, proslavljajoč tiste, kateri so že počivali nekje pod rušo. Polagoma so smatrali za bolj zaslužno — neprestano molitev, častenje pokopnikov, okraševanje oltarjev, nego samo delo na poljih. Da, tako je bilol Mladi rod se ni pripravljati, da bi nekoč puhal ljuliko in seljal, ampak vzgajali so ga samo za službo pred oltarjem, učili so ga zatikati nove tablice in prirejati proslave pred oltarjem. Ali pa se je zgodilo, da so sloveli v narodu za najčastivrednejše oni, ki so največ kadčili s kadiolom pred oltarjem, ki so največ poljubljali verige, mučenice, ki so najbolj iztezale roke k nji in ki so klicali z najkrepkejšim glasom: »Domovina, domovina, — kako te ljubim!«

Za resnico.

Roman.

Spisal Jožef Laichter.

(Daje.)

Potem je razlagal, da bi se n. pr. na današnjem shodu lahko tudi razpravljalo o Pačackem, saj bi i pri taki resnobni razpravi srce dobilo svoj delež. »Vem torej, da tu ni vse v redu, a radujem se, ker vem, da je tu čuvstvo, dočim tam — pri drugih samo zaničljivo smehljanje. In bojim se, da ne bi pri taki posnemalnosti, kakor je že davna značilna stran češkega naroda, tuji vplivi prinesli ljudstvo pogube. Nič dobrega ne vidim v tem, vzprejemati vse zapadne struje kar na vraf. In nos, kakor to počenja neka stranka. Svarim pred tem, dokler je še čas, kličoče: »Caveant consules!«

S tem je dovršil. Priklonil se je, nekako v zadregi je stopal z odra.

»Kako dobro je govoril!« sta si pravila dva filjaka toplo. »Jaz tudi najbolj poudarjam čuvstvo.«

»I seveda!« je odgovarjal drugi. »Govoril je zmerno, trezno — oni tam-le naj bi si zapisali to za ušesa!«

V tem pa je divjal plosk in Kukla bi se bil kmalu izkričal, češ, da to je dobro za brezdomovinsko bando. Njemu in Otokarju so se roke kar rdečile, tako sta ploskala. Cela dvorana je bila razburjena od navdušenja, in le krog Soumarja je stala kopica dijakov, kakor opuščeni nasip, ob kolega so butali razdraženi valovi . . .

LVII.

Naposled je dobil Ivan besedo. Dalo mu je to dosti napora. Ves čas je molil roko kvišku, oglašajoč se, da bi ga zapazili pri predsedniški mizi. Vsa njegova postava je žarela od ljunaštva. Marsikomu se je zdel začetkoma smešen, toda potrdil se je, da bi o sebi vzbudil resno mnenje, da ne bi v njem videli le dečka. Govoril je glasno, klical lim v dušo, da mu je sape primanjkovalo, in smelo mahal z rokama, češ, le naj si ne mislijo, da imajo pred seboj strahopetnika.

Preden je pa začel govoriti, le z izzivajočim smehljajem premeril slavnostnega govornika, sedečega na odru, a potem je takorekoč kar na njegovo glavo izsul grožnjo, s katero je zaključil govornik Čapek.

»Caveant consules!« se je tu klicalo. I jaz kličem: caveant consules!« Potem pa se je obrnil z obličjem proti dvorani in nadaljeval: »Pred trenutkom sem videl sprevod romarjev. Tam so nosili leseno soho na nosilih. Vi poročate, da je to malikovalstvo. Toda vprašam vas« (tu se je obrnil zopet proti odru ter premeril Kubeša) »vas izobrazbene vprašam, kakšno malikovanje pa je to, ko se kakor konji ali kakor zamorci v plantažah uprezate v kočijo in napravljate iz človeka svojega malika . . .«

Po teh besedah pa je vse po dvorani skočilo na noge. Grozeče roke so se dvigale, tep-tali so, s pestmi tolkli ob klopi in vsaka nadalina Ivanova beseda je izzinjala v razdivjanem ropotu kakor kapljica vode vržena v morje. Čuli so se vzvikati: »Preklicati, preklicati!«

Ivan ni mogel nadaljevati. Stal je bled, toda nepreplašen. Izzivajoče, kljubovalno kakor svojeglavno dete se je oziral po pesteh, ki so

se dvigale. Bal se je samo, da mu ne bi vzeli besede.

Jenšovsky na odru je zvonil in zvonil, kričal hripavo, ker ni mogel preppiti miru. In rektor Kubeš je tudi vstal s fotelja, naznačujoč z gestami poslušalcem, da prosí za besedo.

To je pomagalo. Ropot se je polegel in Kubeš je izpregovoril. Izpregovoril je v razvnetim glasom o razžalitvi, ki se mu je zgodila, ki zadeva vse. Ker pa je prišla iz ust mladih, neizkušeni, takorekoč dečkih in se mora prištevati brzkonu na rovaš tistim, ki so takega, lahko razvnetmljivega mladička zapeljali — jo odpuščaja. Če se mu je napravila kakšna ovacija, je prepričan, da je bila prirejena iz čistega navdušenja in da ni veljala njegovim osebi, temveč domovini, kateri služi in žrtvuje svoje življenje, kateri so sploh vsi pripravljani služiti do zadnjega vzdihljaja.

Potem je zopet sedel, in donela mu je »slava«, »izbornu« in ploskanje.

Ivan se je zbadljivo smejal, mahal z roko, zahtevaje, da naj bo tiho. In potem je z veliko ogorčenostjo odbil insinvacijo, ki se mu je baje zabrisala v obraz. »Nisem nikak deček več, ki bi se dal zapeljati tujim vplivom, govorim na svojo odgovornost, po svojem prepričanju, in to lahko branim nasproti vsakemu iz oči v oči.«

Zopet se je razvelja burja; zopet šum in vrišč po dvorani. In Jenšovsky je bil primoran, Ivana opozarjati, naj bo zmeren. Nered je to storil. Ivan mu je imponiral s hišami, katere je imel njegov oče na Vinogradih, in s posestvom, katero je bilo blizu tudi. Naposled je tu vplivala i Otilka; da, vsem tem vplivom se je moral Ivan zahvaljevati, da je smel nadaljevati.

Goriško.

— **Pevski odsek »Vzajemnosti«** v Nabrežni vabi vse člane in članice, ki se zanimajo za pevski zbor, na prvo pevsko vajo, ki bo v nedeljo dne 21. t. m. ob 2. popoldne v prostorih strokovne organizacije klesarjev. Isti dan je tudi vpisovanje novih članov. Priporočamo delavstvu, da se z vso vnamo poprima tega dela in omenjamo, da je to prvi delavski pevski zbor v Nabrežini.

— **Iz Nabrežine.** Dne 14. t. m. sta odpadli tombola in ples »Javne ljudske knjižnice« v Nabrežini. vsled neugodnega vremena je tombola in ples preložena na nedeljo dne 21. t. m. — mnogobilni udeležbi vabi odbor.

Delavna organizacija jugoslovanske socialno demokratične stranke v Trstu.

vabi vse sodruge na

strankino zborovanje

ki bo v nedeljo 21. t. m. ob pol 5. popoldne v mali dvorani »Delavskega doma«, ulica Madonna 15.

Z ozirom na dogodke, ki so se izvršili in na obilno delo, ki se pravkar nalaga stranki, je dnevni red tega strankinega zborovanja izredno važen. Zato pozivljamo vse mestne in okolišanske sodruge, da se ga udeležijo v velikem številu. Zlasti naj bodo zastopane vse naše razvojneste mestne in okolišanske organizacije. Vsak sodrug naj se pri vstopu izkaže s strankino izkaznico. Kdor ne bo imel izkaznice s seboj, mu bo tajnik političnega odbora napravil posebno vstopnico.

Zadnje vesti.

STRANKIN ZBOR NEMŠKE SOCIALNE DEMOKRACIJE.

Jena, 18. Danes se je strankin zbor bavil s skrbjo brezposelnih. Vsi govorniki so opozarjali na strašno pomnoženje nezaposlenih in zaglašali nujno potrebo učinkovitih ukrepov zoper to grozno socialno zlo.

Jena, 19. Včeraj popoldne je poslanec Wurm poročal o vedenju državnozbornih poslancev, ki je šlo za pokritje stroškov novega bramborskega zakona. Socialna demokracija je vedno smatrala za svojo nalogo, da sodeluje pri zakonodajstvu in da kolikor mogoče varuje neposredujoče sloje izkoriščanja. S tega stališča je frakcija sklenila glasovati za predlagano pokritje, da se ne bi stroški bramborne reforme prevažali na delavce. Razprava se nadaljuje danes.

ŽELEZNIČARSKI SHOD.

Dunaj, 19. Snoči je bil tukaj velikanski shod južnih železničarjev. Posl. Ellenbogen je protestiral, da bi država sanirala južno železnico ter zahteval pod gotovimi pogoji poddržavanje. Govoril je tudi posl. Tomschik. Sprejela je resolucija, ki zahteva, da se pri akciji za saniranje varujejo interesi uslužbencev, ki niso krivi, da je južna železnica v slabem položaju.

PROCES PROTI DOJČICU.

Zagreb, 19. Ker ni Dojčićev zagovornik položil pritožbe proti obtožnici, je preiskovalni sodnik dr. Čučić izrekel pravoveljavnost obtožnice. Glavna razprava bo dne 25. t. m. Uradne »Nar. Nov.« pripisujejo glavno krivdo Dojčićevega atentata njegovi takozvani ameriški vzgoji.

PO SMRTI PATRIARHA BOGDANOVIČA.

Budimpešta, 19. Škofovska konferenca v Karlovcih je naprosila ministrskega predsednika profa Tiszo, naj dovoli izredno sinodo, ki se bo bavila z izpraznitvijo patriarhove stolice in z odložitvijo posebnega edikta.

KOLERA.

Budimpešta, 18. Pri ministrstvu za notranje zadeve je naznanjenih sedem novih slučajev kolere.

Sarajevo, 19. V Brčci sta se primerila dva nova slučaja kolere. Sicer je stanje neizpremenjeno.

Carigrad, 19. Od 8. do 14. septembra je bilo tukaj dognanih sedem slučajev kolere, med temi 4 smrti.

Dunaj, 19. V okraju Skole je v občini Slawsko dne 10. obolela kmetica Semamarziczin. Bakteriološko je dognano, da gre za kolero.

SAMOMOR PRINCESINJE SACHSEN-WEIMARSKA.

Berlin, 19. Izkazalo se je, da se je princesinja Zofija Sachsen-Weimarska, o kateri so poročali, da to je zadela kap, sama ustrelila. V heilberškem gradu je že vse spalo, ko je v polnoč zadonel strel. Pohitili so v sobo princesi-

nje in so jo našli že mrtvo. Ustrelila se je v čelo. Pravilo, da je imela mladega Bleichröderja rada in da to staršem ni bilo všeč.

STAVKA.

London, 19. Uslužbenci družbe za omnibuse so stopili v stavko.

BOLGARSKA IN TURČIJA.

Tudi Dimotika bo turška.

Carigrad, 18. O včerajšnji seji turških in bolgarskih delegatov je bilo izdano sledeče uradno poročilo: **Mejno vprašanje je definitivno rešeno.** Meja se pričinja pri izlivu Marice in se konča pri izlivu Resjane, severno od Inijade, tako da ostane Dimotika, Odrin in Lozengrad Turkom, Malko, Tirново, Svilen in Ortakaj pa Bolgarom. V vprašanju narodnosti je dosežen sporazum.

BITKA PRI KIRDŽALIJU.

Carigrad, 18. Predvčerajšnjem je bila pri Kirdžaliju 11urna bitka med Bolgari in tracijskimi prostovoljci. Bolgari so se morali naposled umakniti.

ALBANIJA.

Esad paša se giblje.

Valona, 19. Člani provizorične vlade trdijo, da dobivajo od vseh strani izlave, češ da soglašajo vsa dežela s provizorično vlado in obsoja rogoviljenje Esada. Izmajil Kemal pravi, da je Esad, dobro poznavajoč težki položaj Albanije, namenoma povzročil težko krizo. V vladnih krogih pripovedujejo, da je Esad paša v Draču konfisciral večjo svoto državnega denarja.

TURŠKE HOMATIJE.

Carigrad, 19. Minister za notranje zadeve Talaat beg je baje dobil od enega Mahmud Šefketovih morilcev, od nekega Masnija iz Pariza, grozljivo pismo, češ da ga vsi varnostni ukrepi ne bodo obvarovali atentata.

VENEZUELA.

Revolucija ali maskarada?

Berlin, 19. »Berl. Ztg. a. M.« poroča iz Novega Jorka: Tukajšnje časopisje pripoveduje čudno povest. Castro baje sploh ni zapustil Evrope. Zadnja revolucija je bila le trik predsednika Gomeza. Po venezuelanski ustavi ne more biti nihče dve leti zapored predsednik republike, pač pa postane v slučaju revolucije lahko diktator. Ker se bliža Gomezova vlada kraju, je dal fingirati brzotjav Castra in je napeljal okrog osemsto svojih pristašev, da so napravili »revolucijo«. Mornarica je kakor blazna streljala, ampak slepo, da je bilo videti, kakor da se nadaljuje hudi boji. Vsled te navidezne revolucije je bil Gomez imenovan za diktatorja.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiskna »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Izjava.

Vse one huiškače, ki trosijo meč občinstvo o meni neresnico, da sem jaz pri javni občinski seji odločil, da naj kupi mestna občina hišo od »Stavbene in kreditne zadruge«, pozivljam, da svojo trditve dokažejo, če ne, jih tem potom imenujem škodoželjneže svojega bližnjega in javne lažnike.

V Idriji, dne 16. septembra 1913.

Ivan Štraus, župan.

Arena Narodnega doma.

Od srede 17. t. m. naprej odprto vsak dan od 4. popoldne do 10. ure zvečer.

Prvikrat v Evropi!

Misteriozna AFRIKA

obstoječa iz 100 divjih bojevnikov, plesalcev, plesalk, godcev, rokodelcev, borilcev, plesalcev z meči itd., kakor tudi predvajanje izvirnega orientalskega harema s poglavarjem favoritom,

trebušno plesalko Reko, Bent Mohamedom, Ben Amerjem, plesalkami narodnih plesov Azija, Ben Mohamedom, Kadjo, Fekirjem, Hadjo Fatma, Aby Sennem in za postrežbo doloceni zamorkami ter evnuhom Mohamedom Ben Dida.

Vstopnina: Odrasli 50 vin., otroci 10 vin.

Ravnateljstvo: Leon Czutzka.

Pozor! 50.000 parov čevljev!

4 pare čevljev za K 9.—

Zaradi vstavljenja plačil večjih velikih fabrik se mi je naročilo, da veliko množino čevljev globoko pod izdelovalno ceno prodam. Prodajam torej radi tega vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih čevljev, z zbitimi podplati, rujava ali črna usnje, jako elegantna najnovjša tasona, velikost po številki. Vsi 4 pari stanejo le K 9.—. Razpošilja se po povzetju. S. URBACH, Izvoz čevljev, Krakov, Avstr. št. 62. Zamena dopustna, tudi denar nazaj.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napiitnina je odpravljena.

Najstarejša kranjska odlikovana žganjarna

Lorenc Zdešar-ja nasl. J. Tribuč na Glincah

naznanja sl. občinstvu, da je otvoril 1. septembra t. l. prodajalno v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6.

Brinjevec

garant pristen, samo ene kvalitete, v zaprtih steklenicah po sledečih cenah: 1/4 litra K 1.—, 1/2 litra K 1-90, 1 liter K 3-60.

Delavci pozor!

Redka prilika! Zaradi preoblike zaloge prodajajo se

čevlji

globoko pod prvotno ceno.

— Posebno močni čevlji za delavce. —

A. Schweitzer

Prešernova ulica št. 48, nasproti trgovini Gričar & Mejač.

Zaloga slovitih Mnihovgraških čevljev.

Otroški čevlji po čudovito nizkih cenah.

Palma gumiji.

Letalni teden v Ljubljani

v Lattermannovem drevoredu.

Moderno. Zrakoplovstvo z aeroplanom. Moderno.

Z električnim obratom! Samo kratek čas vsak dan otvorjeno!

Ali ste se že vozili z aeroplanom? Pravim Vam, čudovita vožnja! Največja zabava mladim in starim! Poslužite se prilike!

Ves veliki obrat goni 25 PS prevozni Deutzerjev bensolni motor z magnet-elekt. vžiganjem nem. drž. pat. Carobna razsvetljava (okoli 300 žarnic in obločnic) s pneum. elektr. orglami iz tvornice Vilj. Bruder Sohn v Waldkirchu (Badensko).

Usojam si cenj. prebivalstvo mesta in okolice vsakega stanu, mlade in stare, najljubdeje povabiti na eno vožnjo.

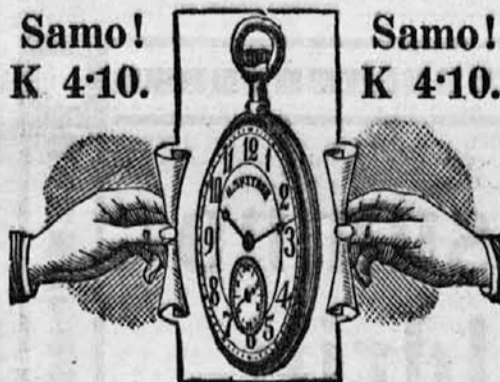
Z velespoštovanjem lastnik

J. G. Lautermann iz Darmstadta.

Vsak dan od 4. ure popoldne naprej odprto do 10. ure zvečer.

H. SUTTNER, Ljubljana, Mestni trg 25

Samo! K 4-10.

Samo! K 4-10.

Najbogatejša zaloga vseh vrst ur kakor tudi največja izbira zlatnine in srebrnine po jako nizkih cenah.

Lastna protokolirana tovarna ur v Svici.

„IKO“ Tovarniška „IKO“ znamka

Zastopstvo tovarne ur ZENITH.

Št. 410. Nikel anker Rosk. jako dobro idoča samo K 4-10.

Naročite krasni veliki ilustrirani cenik, ki ga dobite zastonj in poštine prosto.

ADLER KOLO

tvrdke A. Gorec, Ljubljana

pri nedeljski dirki

Ljubljana - Logatec - Ljubljana

prvo in drugo brez defekta na cilju.

BALKAN

Trgovska, spedijska in komisijska del. družba.

Podružnica: Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.

Centrala: TRST.

Telefon št. 100.

mednarodna spedijska, spedijske in zaciniranje vsake vrste, prevažanje blaga, skladišča, kleti. Prosta skladišča za redni užitni podvrženo blago. Najmoderneje opremljeno podjetje za selitve in prevažanje pohištva v mestu in na vse strani s patentiranimi pohištvenimi vozmi. Shranjevanje pohištva in blaga v suhih posebnih skladiščih. Omotacije itd. — Spedijski urad, generalni zastop in prodaja vozni listov: »Dalmatie« delniške družbe v Trstu brozovne proge Trst-Benette inobratno ter Trst-Ancona parobrodne družbe D. Tripovich & Co, Trst Avstrijskega Lloyd Cunar-Line za I. in II. razred. Zmerno cene. — Točna postrežba. Naročila sprejema tudi blagovni oddelek »Jadranske banke«.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Tržiču

(Gorenjsko)

(najmodernejšje podjetje monarhije)

Varetna znamka.

je otvoril meseca septembra lastno prodajalno

LJUBLJANA

na drobno Breg 20 na debelo

v Cojzovi hiši.

Pozor! Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke za pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“. Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporočila svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega specerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbenke izide vsako leto v založbi „ZARJE“.

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—.

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.

Valjčni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudno vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, specerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst števil.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5.80 K, za ostale države 6.40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3.60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2.50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1.20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi

založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
P. Mihalek: Iz nižin življenja. Cena 1 K.
M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K.
Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdavanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetsko ljudstvo. Cena 10 vin.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin.
L. Wurmund: Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost. Cena 70 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvajanje v malem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Etbin Kristan: Strahovi. Cena 80 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Zepni koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.
V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletini: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

retniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljeti na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**